1893 - 1963
70-ий РІК ВИДАННЯ
І СЛУЖБИ СВОЄМУ НАРОДОВІ ТА ПРАВДІ

СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: "SVOBODA", 81-83 GRAND ST. JERSEY CITY 3, N. J.
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-6740
Тел.: з Ню Йорку:
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-6337

РІК LXX. Ч. 126. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 5-го ЛИПНЯ 1963 — 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS — JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, JULY 5, 1963 — No. 126. VOL. LXX.

В НЮ ЙОРКУ І ВАШИНГТОНІ ЗААРЕШТОВАНО 4-ОХ СОВЄТСЬКИХ ШПИГУНІВ

Вашингтон. — Головний прокурор Р. Кеннеді повідомив 2-го липня, що агенти Федерального Бюра Інвестиґацій заарештували 4-ох осіб в Ню Йорку і Вашингтоні за те, що вели шпигунську роботу в користь СССР. Це заарештування відбулось день після того, як ЗДА домагалися того, щоб культурний аташе совєтської амбасади Ґеннадій Севастіянов до 48-ох годин покинув цю країну, тому, що намовляв до шпигунської діяльности працівника Центральної Розвідчої Аґенції. Згідно із повідомленням директора ФБІ Едґара Гувера в Ню Йорку заарештовано 41-річного Івана Дмітрієвіча Єгорова, та його 39-річну дружину Александру Єгорову. Єгоров працював в Об'єднаних Націях, але не був дипломатичним представником жадної совєтської країни і тому не мав дипломатичного імунітету, і тому можна було його заарештувати. Єгоров протестував проти арешту і не давав себе заарештувати, але вкінці піддався. Натомість його дружина войовничо поводилася до самого кінця і її треба було аж винести з кімнати. Арештування відбулося на основі скарги Департаменту Справедливости, внесеної до Окружного Суду в Ню Йорку. Але аґенти ФБІ вже довший час слідкували за цими двома парами совєтських шпигунів. У Вашингтоні заарештовано другу пару шпигунів, які співпрацювали з нюйоркською парою. Про неї немає ближчих даних. ФБІ повідомило, що ця пара жила у ЗДА під фальшивими прізвищами: він називався Роберт Болч а вона, як його дружина, Джой Енн Болч. Пара шпигунів Єгорових співпрацювала із совєтською військовою розвідкою в Москві, Ню Йорку і Вашингтоні, збираючи інформації про збройні сили ЗДА та передаючи їх до СССР. ФБІ подає, що згадані шпигуни збирали інформації про військові та морські бази, переміщення військ, про порти та різні транспорти. Шпигуни порозумівалися із собою за допомогою „таємних звернень і інформацій, передаваних в магнетичних пушках, які залишали в умовлених місцях в Квінсі в Ню Йорку або в інших пунктах". Заарештування співробітників ОН знов зактуалізує справу імунітету працівників цієї міжнародної організації, які твердять, що вони мають право дипломатичного імунітету. Оживлена діяльність шпигунів свідчить про те, що говорення Хрущова про мир є тільки обдурюванням вільного світу. Справа втечі поза залізну куртину колишнього англійського дипломата Г. А. Р. Філбі стурбувала і ЗДА і през. Кеннеду був про це інформований ще перед виїздом до Европи. ФБІ подало докладні інформації, як заарештовані шпигуни діяли та як передавали собі здобуті інформації. Шпигуни Болчі прийняли собі прізвища римо-католицького священика Роберта Болча. Вона спочатку мала прізвище господині цього священика Джой Енн Гарбер, а пізніше, як жінка, почала називати себе Джой Енн Болч. Чоловік „Болч" був нібито студентом і учителював донедавна, а „вона" працювала в районі Вашингтону, як жіноча фризієрка.

Афера совєтського шпигуна Філбі поглибила кризу у Великій Британії

Лондон. — У відповідь на повідомлення уряду, що розкритий у своїх шпигунських контактах з Совєтами колишній британський дипломат Г. А. Р. Філбі працював востаннє як кореспондент британських часописів „Обсервер" й „Економіст" у Ливані, видавці названих часописів опублікували заяву, що Фіблі був прийнятий на працю кореспондента за рекомендацією самого ж британського міністерства закордонних справ після того, як йому казали зрезиґнувати із його посту в міністерстві. Згідно з опінією політичних кол опублікування цієї заяви і виявлення поданого в ній факту причиниться до ще більшого поглиблення кризи, спричиненої розкриттям останніх шпигунських афер у Великій Британії. Знайшла справа Філбі вже свій відгук у гострій дебаті на терені британського парляменту, де посли виступали з різними ревеляціями. Із заяви видавців „Обсервера" й „Економіста" виходить, що рекомендацію для Філбі підтвердив також в 1955 році тодішній міністер закордонних справ Гаролд Мекміллен, який тепер є британським прем'єром. В урядових колах заявляють, що Філбі, працюючи в Бейруті, не мав ніякого доступу до будь - яких державних секретів.

7 вбитих і 30 поранених в летунській катастрофі в Рочестері

Рочестер, Н.Й. — 2-го липня під час старту літак летунської лінії Моговк розбився, впавши в болото, що було недалеко їздні, спричинивши смерть 7-ох осіб, в тому пілота і його помічника. Згинули ті пасажири, які були в передній частині літака, а інші вспіли втекти з машини, що почала горіти. Під час того почав падати зливний дощ із градом та з громами. Пожарна сторожа швидко погасила вогонь, поранених пасажирів перевезено до шпиталів. На літаку були три члени залоги і 40 пасажирів. Більшість пасажирів летіла до Вайт Плейнс, Н.Й., вони були з повіту Вестчестер, Н.Й., та стейту Коннектикат. Стюардеса була поранена. Дві комісії досліджують, що могло бути причиною цієї катастрофи.

КОМІТЕТ ПАМ'ЯТНИКА ШЕВЧЕНКОВІ ПОЗНАЙОМИВСЯ З ПРАЦЕЮ СКУЛЬПТОРА, ОБМІРКОВУВАВ ЗНОВУ ПРОГРАМУ ВІДКРИТТЯ ПАМ'ЯТНИКА

Під час нарад Комітету Пам'ятника Шевченкові в студії Леофанте на острові Стетен в Ню Йорку 1-го липня 1963-го року. На фото, біля виконуваного в студії збільшеного моделю постаті Шевченка, стоять (зліва): директор канцелярії Комітету п. Юліян Ревай, мистець Святослав Гординський, проф. Григорій Костюк, архітект-інженер Аполінарій Осадца, екзекутивний директор Комітету п. Йосип Лисогір, проф. Дам'ян Горняткевич, мистець-скульптор Леонід Молодожанин та секретар Комітету д-р Ярослав Падох. Немає на фотознімці ред. А. Драгана, який брав участь в нарадах.

Ню Йорк. Минулого понеділка, 1-го липня, тут у скульптурному студіо Леофанті на острові Стетен відбулися чергові наради Екзекутиви Комітету Пам'ятника Шевченкові, разом із деякими членами поодиноких комісій та мистцем - скульптором Леонідом Молодожанином, який саме в цьому студіо завершує свій проєкт пам'ятника Шевченкові в його передостанніх і останніх стадіях. В нарадах, якими проводив екзекутивний директор Комітету п. Йосип Лисогір, крім нього та п. Молодожанина взяли участь: секретар Комітету д-р Ярослав Падох і пп. проф. Г. Костюк, проф. Д. Горняткевич, мистець С. Гординський, інж. А. Осадца, ред. А. Драган та директор канцелярії Комітету Ю. Ревай. Учасники нарад у першу чергу познайомилися з працею мистця-скульптора Л. Молодожанина, проєкт пам'ятника якого був однодушно схвалений кваліфікованим американсько - українським жюрі та прийнятий і остаточно затверджений всіми урядовими інстанціями в столиці, Вашингтоні, де він стоятиме і найбільш врочисте відкриття якого заплановане на кінець квітня наступного, 1964-го року. Раніше, 21-го вересня ц. року, відбудеться подібно врочиста дедикація площі. Мистець закінчив уже виготовлення передостаннього моделю „Прометея", який буде приміщений на окремій стіні і стоятиме біля статуї Шевченка. Цей модель буде тепер ще збільшений до подвійної величини, ще раз до найменших подробиць вдосконалений мистцем - скульптором і тоді піде до відбитки в ґраніті. В основі закінчений вже також передостанній, великий на сім стіп модель постаті Шевченка, з якого знову буде зроблений останній перед відливом в бронзі модель у подвійній величині, себто на 14 стіп. Біля цього моделю мистець ще працює, вдосконалюючи зокрема вигляд та вираз обличчя, що відповідали б його клясично-прометеївській концепції та ідеї пам'ятника на тлі Шевченкової доби романтицизму. Відповідаючи на запити, п. Молодожанин сам давав основні вияснення щодо його проєкту пам'ятника, як і також радо слухав завваг, чи навіть порад учасників нарад. У своїй праці мистець користується насамперед автопортретами Поета - його молодшого віку. Велику увагу звертає мистець на гармонію цілости та виразу обличчя, як і на прийняті мистецькі форми. Передостанній модель пам'ятника у величині сімох стіп має бути завершений до кінця цього місяця й опісля він — як згадано — буде збільшений до 14 стіп та остаточно приготований мистцем до відливу в бронзі.

Фотознімка (багато поменшена) плоскорізьби „Прометей", виконання якої мистець-скульптор Л. Молодожанин уже завершив та яка має бути вирита в ґраніті стіни, що стоятиме біля статуї Тараса Шевченка, як складова частина пам'ятника.

Багато уваги віддано на цих нарадах справі врочистостей дедикації площі в серпні ц. р. та найбільшій в американсько-українській історії врочистості врочистостей, якою буде відкриття пам'ятника в днях 30 і 31 травня 1964 року. Познайомившись з переданими Комітетові думками і пропозиціями відповідних комісій, учасники нарад в принципі і в подробицях обмірковували програми і час врочистостей та зв'язаних з ними імпрез, висловлюючи свої думки і погляди, хоч і не виносячи ще кінцевих рішень, які узалежнюються ще від дальшої перевірки різних можливостей. Наради закінчено пізно вночі.

Москва усунула В. Щербицького із посту прем'єра УРСР і на його місце призначила Івана Казанця

Київ. — Згідно з повідомленням в „Радянській Україні" з 29 червня ц.р. й інших совєтських газетах, на становищі прем'єра нібито незалежної Української ССР відбулася несподівана зміна. Дотеперішнього голову Ради міністрів УССР В. В. Щербицького, що недавно тільки зайняв був місце Никифора Кальченка, усунено із цього посту, нібито і у зв'язку із переходом на іншу роботу, ближче не названу, що свідчило б про те, що Щербицький попав у неласку Москви. Повідомлення про його відхід надруковано петітом на останніх сторінках газет. В цій ж „Радянській Україні" з 29 червня на першій сторінці великими буквами надруковано „Указ Президії Верховної Ради Української РСР" про призначення на голову Ради міністрів УРСР Івана Казанця. Підписаний цей „указ" формально Д. Коротченком й А. Зленком і датований днем 28 червня 1963.

Шведський культурний діяч гостем Української Наукової Ради в Канаді

Вінніпеґ. — 26 червня з нагоди всеканадійської конвенції бібліотекарів у Вінніпеґу відбулася в приявності представників українського бібліотечного й наукового світу в Канаді окрема зустріч із д-ром Бенґтом Ґ'єлмквістом, королівським міністром для бібліотечних справ у Швеції, почесним гостем конвенції в Вінніпеґу. Інформації гостеві й його дружині давали під час зустрічі проф. Яр. Рудницький, голова Української Наукової Ради в Канаді, д-р І. Гродзіцький від українців-бібліотекарів учасників конвенції в Вінніпеґу, проф. Вол. Жила, пані О. Войпенко, пані А. Мартенсон з Оттави й інші. Д-р Ґ'єлмквіст окремо цікавився естетичним оформленням деяких українсько-канадійських книжок, висотою їхнього накладу, авторськими гонорарами, тощо. На спомин зустрічі передано йому особисто й для Королівської Бібліотеки в Стокгольмі деякі видання УВАН у Канаді, а теж окремо оправлену статтю професора Рудницького про „Бібліотеку Об'єднаних Націй ім. Д. Гаммершилда", що саме появилася в друку. Зустріч була черговим кроком у атісненні старих українсько-шведських взаємин.

Проф. д-р Л. Дмоховський в Західній Европі з науковими доповідями

Шикаґо — (рб.) — Проф. д-р Леонтій Дмоховський, наш відомий науковець, професор і шеф Секції Вірології та Електронової Мікроскопії Університету в Тексасі та Департаменту Мікробіології Університету Байлор, Медичного Коледжу в Гюстоні, Тексас, запрошений різними науковими інституціями Західньої Европи з науковими викладами й доповідями про свої найновіші досліди та спостереження над вірусами людських та тваринних опухів (туморів). І так професор Л. Дмоховський викладав від 11 - 14 червня ц. р. в Лондоні в Університеті, Дослідному Інститут „Честер Бейті Рісерч Інститут", Лондонському шпиталі та в Імперіяльному Дослідному Інституті над пістряком, 16-го червня взяв участь і доповідав в Міжнародному Симпозіюм Левкемії у тварин і людей в Римі, Італія, що його організував Національний Інститут. 18-го червня доповідав в Міляно в Національному Інституті Пістряка на запрошення „Фундаціоне Урба". 20-го червня викладав в Академії Медично - Хірургічній в Перуджіо та 24-го червня в Інституті „Суперіоре ді Саніта" в Римі.

Філядельфія приготовляється до відзначення Тижня Поневолених Націй

Філядельфія. — З ініціятиви представників Краєвого Комітету Тижня Поневолених Націй відбулися тут у понеділок, 1-го липня 1963, чергові наради делеґатів різних національних груп, на яких обмірковано й узгіднено програму для відзначення четвертої річниці проголошення президентом Д. Айзенгавером Проклямації Тижня Поневолених Націй. В нарадах, що їх вів адв. Тома Дармопрай, взяли участь представники національних груп українців, литовців, латишів, естонців, поляків, словаків і мадярів. Від українців взяли участь члени Краєвого Комітету Тижня Поневолених Націй пп. Т. Дармопрай і І. Білинський, голова Відділу УККА д-р Б. Гнатюк та п. В. Низовий. Зголосили теж свою участь білоруси, козаки та китайці і корейці. Церемонію відзначення Тижня Поневолених Націй рішено перевести в неділю, 14 липня 1963 р. на площі біля Індепенденс Голл, о год. 2:30 по полудні. В четвер, 11-го липня, делеґація місцевого Комітету ТПН матиме зустріч у Гарисбурзі з губернатором Пенсилвенії Вілліямом Скрентоном, який при цій нагоді підпише Проклямацію для відзначення Тижня Поневолених Націй у стейті Пенсилвенія. Подібну Проклямацію проголосить того ж дня і мейор міста Філядельфії Джеймс А. Тейт, якого запрошено на почесного предсідника місцевого Комітету ТПН. До участи в церемонії відзначення ТПН запрошено також визначних місцевих американців, зокрема всіх конґресменів із Філядельфії. Як промовці виступатимуть секретар торгівлі Джан Тейбор з Гарисбурґу, д-р Лев Добрянський, голова Краєвого Комітету ТПН та голова УККА; мейор міста Філядельфії Дж. А. Тейт та республіканський кандидат на мейора Джеймс Т. Мек Дермот. Заплановано, м. ін., зорганізувати радієві і телевізійні програми з участю д-ра Л. Добрянського, як теж переслати американським щоденникам у Філядельфії відповідні матеріяли.

Наталя Андрусів й Оксана та Ярослав Рудакевичі виступатимуть на Союзівці цієї суботи

Союзівка, Керґонксон, Н. Й. — В імпрезах, влаштовуваних в цей великий кінець тижня на оселі УНСоюзу „Союзівка" притягає увагу гостей і відвідувачів Союзівки заповіджений на суботу 6-го липня ц. р. мистецько - розваговий вечір з участю співачки Наталії Андрусів і мистців Оксани і Ярослава Рудакевичів. П-і Наталія Андрусів із Філядельфії виконуватиме в програмі цього вечора пісні з Малам Помпадур — „Дівчина з сірниками", „Сині фіялки", „Миляні жмурки", як також віdспіває в'язанку українських народних пісень. Артист українських театрів і відомий рецитатор Ярослав Пінот - Рудакевич виголосить два монологи — на тему останнього з'їзду лікарів і листів з краю. Програмою проводитиме, як конферансіє, п-і Оксана Рудакевич, яка виступить також із співомовкою „На союзові теми". Почнеться імпреза після вечері о год. 8:30. Після концертово - розвагової програми відбудеться велика забава, під час якої до танців гратиме оркестра „Амор" під проводом В. Гентеша.

КЕННЕДІ ВІДВІДАВ ПАПУ ПАВЛА VI І ЗАКІНЧИВ СВОЮ УСПІШНУ ПОЇЗДКУ ПО ЕВРОПІ

Рим. — Авдієнцією в Папи Павла VI у Ватикані і відвідинами головної Кватири збройних сил НАТО в Неаполі закінчив президент Кеннеді свою десятиденну подорож по Европі, що її в політичних колах ЗДА й Заходу вважають дуже успішною і далекосяглою в своїх наслідках. Авдієнція президента Кеннеді в Папи Павла VI відбулася у вівторок 2 липня ц. р. перед полуднем і вона була першими відвідинами римокатолицького президента ЗДА в голови Католицької Церкви. Перед президентом Кеннеді на авдієнції в Римського Папи були тільки президент Вудро Вільсон в 1919 році і президент Д. Д. Айзенгавер в 1959 році. Згідно з установленим звичаєм, президент Кеннеді не приклякав перед Папою ні не цілував його перстня, але, як голова держави, схилився перед ним в поклоні і привітався поданням руки. Розмова Папи з президентом Кеннеді тривала 40 хвилин і відбулася вона англійською мовою, якою Папа Павло VI добре володіє. Торкалася розмова міжнародної ситуації і зокрема проблеми встановлення тривалого миру у світі. В розмові Папа підтримав змагання уряду ЗДА до закінчення расової сеґреґації і заявив, що він молиться на інтенцію зрівняння усіх людей і рас у громадянських правах. Після закінчення розмови, Папа і Кеннеді обмінялися дарунками. Згодом Папа Павло VI прийняв на окремій авдієнції державного секретаря Діна Раска і 14 осіб із супроводу Президента. В промові до них Папа заявив, що на нього зробили велике враження змагання ЗДА для встановлення миру й уділювана Америкою щедро матеріяльна допомога для відсталих і потребуючих країн. Висловив Папа також свою радість з приводу прихильного прийняття американським громадянством енцикліки його попередника, Папи Івана XXIII п. н. „Мир на землі". Дуже оваційно вітало президента Кеннеді населення Неаполю, куди він приїхав, щоб відвідати головну кватиру збройних сил НАТО. У виголошеній там своїй останній протягом усієї поїздки великій промові президент Кеннеді заявив, що вертається він до ЗДА ще міцніше переконаний в тому, що спільні ідеї зумовлюють спільне призначення і що Атлантійська спільнота є ростучою постійно реальністю. Відзначив також президент Кеннеді загальне і щире прагнення до єдности народів Західньої Европи і підкреслив конечність існування міцної европейської спільноти, бо в сьогоднішній час ніяка окрема нація не може сама будувати своєї долі. Доба самовистачального націоналізму — на думку президента Кеннеді — вже минулася і тепер настала доба взаємозалежности. Як головну ціль відбутої поїздки по Европі Кеннеді визначив потребу довести переконливо її народам, що зобов'язання ЗДА в справі оборони европейської свободи є певні і ЗДА їх завжди дотримають у відношенні до своїх союзників. Із закінченням відвідин Президента в Італії був проголошений спільний американсько - італійський комунікат, в якому стверджено, що уряди обох країн виявили свою повну згоду щодо створення зінтеґрованої Европи і погодилися щодо конечности підписання заінтересованими державами договору про заборону атомових випробувань і про припинення поширювання атомової зброї. З Неаполю президент Кеннеді від'їхав літаком до ЗДА.

Хрущов вимагає не тільки заборони атомових спроб, але й пакту неаґресії

Берлін. — Промовляючи у вівторок 2 червня до 5.000-ої юрби східніх німців, здебільшь комуністів, у Східньому Берліні, совєтський диктатор Нікіта Хрущов поширив свої вимоги в справі заборони атомових спроб на морі, в повітрі і в космічних просторах також і на справу конечности підписання договору неаґресії між Сходом і Заходом. Формально такий пакт про ненапад мали б підписати, з одного боку, держави, об'єднані в Північно - Атлантійському Пакті — НАТО, і, з другого боку, держави Варшавського Пакту, значить, СССР і його сателіти. Виступаючи з такими вимогами, Хрущов ще раз з'ясував спротив Совєтського уряду проти переводжування інспекцій на місцях для забезпеки перед порушенням підписаного договору про заборону атомових спроб, бо такі інспекції, були б, мовляв, тільки відкриттям дверей до Совєтського Союзу для західніх шпигунів. Згадуючи подорож президента Кеннеді по Західній Німеччині і до Берліну, Хрущов заявив, що не бачить в факті цієї поїздки нічого злого, але водночас із цим намагався гостро критикувати Кеннеді за його антикомуністичні заяви в Західньому Берліні, що ними він нібито „затроїв атмосферу". Порівнюючи ці заяви президента Кеннеді з його промовою в Американському Університеті у Вашингтоні дня 10 червня, Хрущов ствердив, що вони звучать так, наче б з ними виступали два різні президенти. Пробував Хрущов глузувати також з намагань ЗДА і де Голя встановити дружню співпрацю з Західньою Німеччиною і назвав ці намагання „залицянням до старої вдови", значить Аденауера. В дальшому Хрущов сам пробував залицятися до тієї ж „вдови", закликаючи Західню Німеччину розвивати і поширювати торговельну й економічну співпрацю з Совєтським Союзом.

В АМЕРИЦІ

● **Член Палатної Астронавтичної Комісії** конґресмен республіканець Джан В. Вайдлер з Ню Йорку просив Кайову Аеронавтичну і Космічну Адміністрацію, щоб не дала дозволу на контракт 16-ох астронавтів із Виховною Корпорацією, яка мала б заплатити астронавтам дол. 3,200,000 за право друкувати й фільмувати спогади про лети по космічних просторах. Конґресмен твердить, що ці „спогади є власністю американського народу і Космічної Адміністрації, які фінансують лети в космічні простори, а не летунів - астронавтів".

● **Головний прокуратор** Роберт Ф. Кеннеді, зізнаючи в Сенатській Торговельній Комісії, сказав, що стейт Ровд Айленд був дев'ятим стейтом, який ратифікував Конституцію ЗДА. Але член тієї Комісії сенатор із Ню Гемпшир Норріс Каттон поправив головного прокуратора, кажучи, що це стейт Ню Гемпшир був 9-им стейтом, який ратифікував Конституцію. Сталося це 21-го червня 1788-го року. Ровд Айленд ратифікував Конституцію аж 29 травня 1790-го року — як 13-ий стейт.

● **Летунство** повідомило, що 1-го липня з летунської бази в Кейп Канатерал на Флориді з повним успіхом випущено далекосяжну ракету Мінутмен, яка перелетіла понад Атлантиком 5.000 миль та впала на призначене місце коло південної Африки.

„СВОБОДА" НЕ ПОЯВИТЬСЯ В СУБОТУ

З уваги на Свято Незалежности в четвер, 4-го липня та на зв'язаний з цим святом довший кінець тижня, як і з уваги на вакаційний час, „Свобода" з датою суботи, 6-го липня 1963, не появиться. Англомовний „Український Тижневик", що появляється разом із кожним суботнішнім числом, цим разом появиться з черговим числом щоденника, яке друкуватиметься в понеділок з датою вівтірка, 9-го липня.

У СВІТІ

● **Папа Павло VI** прийняв у понеділок 1 липня на спеціяльній авдієнції членів 90 чужоземних делеґацій і деякі офіційні особистості, що брали участь в його коронації, між ними бельгійського короля Будуена і його дружину, репрезентантів не - католицьких християнських Церков та інших. Промову до всіх виголосив Папа по - французьки, підкреслюючи особливо свою радість з приводу того, що в коронації взяли участь репрезентанти новостворених африканських держав.

● **Державний секретар** Дін Раск зустрівся під час свого перебування в Римі з міністром закордонних справ Еспанії Фернандом Марія Кастієлля я обговорив з ним справу американських баз в Еспанії і політичної еволюції теперішнього еспанського режиму.

● **Генеральний секретар Об'єднаних Націй У Тант** прибув у понеділок 1 липня ц. р. з офіційними відвідинами до столиці Угорщини — Будапешту. Його візиту визначають, як закінчення семилітнього напруження, що існувало між Об'єднаними Націями і комуністичним режимом Яноша Кадара, що його ОН трактували досі як спричинника масових репресій, здійснюваних на Угорщині після революції 1956 року. Крім Кадара, який наборзі вернувся із зустрічі з Хрущовим у Берліні, У Танта вітали інші члени уряду.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.5;0 three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.
Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Ситі і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
Чеки і mony orders виставляти на: "Svoboda"
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Зрадницькі тенета

Американський уряд в останніх днях проголосив за „небажану особу" ще одного совстського „дипломата", цим разом „культурного аташе" сов. амбасади у Вашингтоні Геннадія Г. Севастіянова, зловивши його на гарячім, як він, вживаючи підступу та шантажу, намагався втягнути в зрадницькі тенета совєтського шпигунства колишнього совєтського громадянина, росіянина, тепер мешканця ЗДА і державного американського урядовця з доступом до таємних справ і документів. Історія подібна до багатьох відомих і невідомих інших.

На передмістях Вашингтону живе собі колишній совєтський громадянин Іван. Втікши з-поза залізної заслони, він переселився до Америки, поробив заходи, щоб стати її громадянином та — завдяки своїм знанням мов — дістав працю в одній урядовій установі, зв'язаній з американською Центральною Розвідчою Агенцією. Тим самим він мав доступ до деяких таємних урядових справ і документів. Одного дня, вернувшись з праці додому, він почув за собою оклик: „Іване!" Обернувшись, він із здивуванням побачив свого брата Володю, якого залишив у Совєтському Союзі та якого не бачив 23 роки. З „Володею" був ще його „шофер", якого опісля і здемасковано, як аташе совєтської амбасади, згаданого вже Геннадія Севастіянова. Про цю дивну і несподівану зустріч Іван повідомив негайно Федеральне Бюро Інвестигацій, яке запропонувало йому ці зустрічі продовжувати, вже й із свого боку уважно за ними слідкуючи. Дальше справа пішла „звичайним" порядком. Спочатку обіцянками, а опісля шантажем і погрозами репресій проти його рідних в Совєтському Союзі, совєтський „дипломат" намагався втягнути Івана в совєтську шпигунську сітку, змусити його до зради своєї прибраної американської батьківщини. Іван поступив єдиноправильно — поінформував про все відповідну владу і справа закінчилася прогнанням з Америки совєтського організатора шпигунства з дипломатичним пашпортом. Щоб не було сумнівів, Федеральне Бюро Інвестигацій опублікувало навіть документальні фотознімки із „таємних" зустрічей Івана з Володею та його „шофером".

Цей останній із виявлених випадків совєтських шпигунів заманити і застрашити американських мешканців і громадян у свої зрадницькі тенета заслуговує на окрему увагу всіх, що вони чи їхні предки походять із споневолених тепер червоною Москвою країн Східньої Европи. Ці намагання можуть початися і вже починались — з нібито „невинних" зустрічей, „припадкових" розмов, „приязних запрошень" на імпрези тощо. Подібні випадки траплялись уже й між українцями, а відома і голосна недавна справа участи кількох громадян у прийнятті в місії так званої Української ССР до Об'єднаних Націй не є одинока. Нові арешти совєтських „дипломатів" в Ню Йорку дають черговий доказ їхніх шпигунських затій.

Загальна реакція українського громадянства на відомі способи совєтських „дипломатів" увійти в будь-який зв'язок з українцями в Америці, зокрема відома і прислівна вже вірність та льояльність громадян українського роду до своєї американської батьківщини, як і їхня безкомпромісова ворожість до комуно - московських окупантів і їхніх поплентачів, дають велику і добру гарантію і охорону проти совєтських шпигунів і зрадницьких затій. Тим не менше з такими спробами і намаганнями треба рахуватися, як це пригадує випадок, про який мова. Він також найкраще повчає, що в подібних випадках єдиноправильним і наймудрішим поступком буде повідомити про це відповідну американську владу, яка найкраще знає, як охороняти своїх громадян перед наставлюваними на них зрадницькими тенетами.

Хрущов погрожує

Проведений в днях 18-21 червня цього року пленум Центрального Комітету Комуністичної партії Сов. Союзу виявив безсумнівно і незаперечно, що резистанс творчої інтелігенції проти диктату партії і накинутих нею настанов т. зв. соціялістичного реалізму триває далі. Проявляється цей спротив у відмові окремих засуджуваних партією за відхід від партійних позицій письменників і мистців визнати правильною критику їхніх творів і виступів, і водночас із цим у відкритій уже критиці встановлюваної насильно партійної лінії. Натяки на наявність цього нездушеного ще й досі після безупинних погромницьких виступів Хрущова й Ільїчова спротиву пробивалися в закидах і нападах промовців на згаданому пленумі, зокрема у промові секретаря ЦК КПУ А. Д. Скаби, який сповістив, що засуджений Хрущовим і Ільїчовим за спогади з подорожі по Америці київський письменник Віктор Некрасов не тільки не покаявся, але й у своєму листі до ЦК КПУ старався ще й „применшити політичне значення допущених ним помилок". В той же час Скаба ствердив, що Некрасов у своєму спротиві не одинокий та що його підтримують в цьому „деякі письменники Москви".

Ще виразніше про цей спротив письменників і мистців заговорив сам Хрущов у своїй промові, виголошеній на цьому ж пленумі ще 21-го червня, але опублікованій чомусь аж вісім днів пізніше 29-го червня. Хрущов виявив інтересний факт, що ЦК КПСС одержав листа підписаного групою опозиційних до настанов партії письменників із „шкідливою тезою" про потребу мирного співіснування також і в ідеологічній ділянці. Ближчого змісту цього листа ні прізвищ його авторів Хрущов не подав, але з дальших його слів виходить, що автори листа виступили з гострою критикою літератури твореної з позицій лякування, значить, прикрашування совєтської дійсности і висловили вимогу, щоб дозволити письменникам писати згідно з життєвою правдою. В дальшому тексті своєї промови Хрущов засудив рішучо усі спроби деяких письменників і мистців опертися на творчі союзи, значить, на спілки „для боротьби проти лінії партії в мистецтві". Таких сміливців Хрущов попередив, що „за ніякою із спілок ми не признаємо права на керівну ролю в суспільстві, крім одинокої — нашої комуністичної партії"

Заяви і ствердження Хрущова були цим разом уже не самим напучуванням чи словесним переконуванням. Віктора Некрасова Хрущов попередив, що „не визнаючи того, чого вимагає партія", він іде в розріз з лінією партії", а це мовляв, „уже інша справа", бо коли Некрасов настоює на своєму, то він по суті перестає бути членом партії і партія повинна позбутися його чимскорше із своїх рядів. Усіх же інших опозиційних письменників і мистців Хрущов попередив, що „хто сповзає на позиції наших клясових ворогів", того уряд і партія трактуватимуть, як „підголосків наших ворогів", заявляючи, що, якщо в боротьбі за марксо-ленінську ідеологію усякі „ідейні підкуркульники будуть хватати нас за лікті чи за ноги, то нехай вони не ображаються, коли разом з відкритими ворогами будуть биті дошкульно і підкуркульники". „Хто переходить із нашого табору будівників комунізму у другий табір — перестерігав Хрущов — той скорше чи пізніше мусітиме відповідати перед народом. Микола Васильович Гоголь показав гарно, як Тарас Бульба убив свого сина Андрія за те, що він перейшов на бік ворогів. Така логіка боротьби".

З приведених висловлень Хрущова виходить логічно, що очолювана ним партія не завагається перед фізичними репересіями у відношенні до непокірних письменників та мистців ні навіть перед їх фізичною ліквідацією — убиттям, якщо цього вимагатиме інтерес партії.

КЕННЕДІ В НІМЕЧЧИНІ

Мюнхен. — Якщо в Америці і в інших країнах вільного світу політики й журналісти висловлювали сумніви, чи американський президент вибрав відповідний час для своєї подорожі в країни Західньої Европи, то вже зустріч президента Кеннеді в Німеччині може переконати в протилежному тих, що критично ставилися до цієї подорожі. Навіть коли б відвідини молодого президента в Римі, в Лондоні і в країні його предків — Ірляндії — не були відбулися в атмосфері такого захоплення, масової вдячности і сердечности, як у Німецькій Федеративній Республіці, то й сама зустріч Кеннеді з вільною Німеччиною лишиться в новій історії як факт великої політичної ваги.

Сумніви щодо доцільности подорожі президента Кеннеді до европейських країн мали причину в тому, що Кеннеді застає в цих державах уряди, які не зовсім „стабільні". В Німеччині канцлер Аденауер має незабаром передати владу своєму заступникові Ергардові; у Римі, після недавніх виборів, створено уряд, що не має більшости в парляменті; у Великобританії всі ознаки велять думати, що у виборах 1965-го року в парляменті буде соціялістична більшість і теперішній уряд Мекміллєна доживає останні місяці. Афера Профюмо - Кілер називають „останньої соломинкою, що зламала хребет верблюда".

Можна думати, що президент Кеннеді, вибравши таку, здавалося б, невідповідну пору для своєї подорожі в „Старий Світ", діяв з розмислом. він хотів побачити на власні очі, як реагують народні маси на приїзд голови наймогутнішої держави світу. І ось Кеннеді в Німеччині, в тій країні, що під проводом Гітлера була захопила майже цілу Европу і якої вожді мріяли про панування над світом. Зломити силу німецьких армій в другій світовій війні удалося тільки з допомогою Америки. Після програної війни Німеччина втратила майже половину своєї території, і її столиця Берлін знаходиться на території оточеній совєтськими дивізіями. Здавалося б, що після такого „четвертування" національного організму Німеччини, мусіли б бути в німецькому народі ворожі настрої супроти американців. В дійсності, сталося так, що в Німеччині глибоко в маси пройшло переконання, що тільки військова потуга ЗДА забезпечує свободу тої частини Німеччини, яка називається Німецька Федеративна Республіка. Цю думку підкреслювали промовці - представники уряду і парляменту Західньої Німеччини і особливо 87-літній канцлер Аденауер. През. Кеннеді умів відчути страх, що є в масах німецького народу перед загрозою з Москви і він у своїх словах, сказаних в Кельні, Франкфурті, Бонні й Берліні, не раз заявив, що „свобода світу нероздільна" і що Німецьку Федеративну Республіку, як і права ЗДА в Берліні американський народ буде обороняти всіми засобами. Ці заяви президента Кеннеді розвіяли в Німеччині сумніви, які сіяла частина французької преси, мовляв, Вашингтонський уряд одного дня захоче договоритися з Москвою коштом народів Західньої Европи. Заяви Кеннеді про непорушність НАТО, про солідарність його членів, були відповіддю на сумніви і на свідому пропаганду проти Америки й Англії, ведену з Парижа. Найвищої точки дійшла маніфестація американсько - німецької дружби в Берліні. Місто, розділене від 13-го серпня 1961-го року комуністичним муром ганьби, знаходиться 18 років мов на вулькані; але населення Західнього Берліну зберегло холодну кров не піддалося ніяким загрозам і принадам комуністичної пропропаганди. Цю стійкість берлінців високо оцінив Кеннеді, в промові до населення Берліну словами: „Я є берлінець" (Іх бін-айн берлінер).

Ще рік тому трудно було уявити собі подорож американського президента до Берліну, бо це в світі вважали б за „провокацію" супроти Москви. Події на Кубі, відступ Москви із Кастрового острова, показали, що Москва непевна в своїй перевазі, і що Хрущов боїться війни. Приїзд Кеннеді до Берліну, його промови в Німеччині, це тільки ствердження права західніх держав на „присутність" у Берліні.

Тріюмфальне прийняття Кеннеді в Німеччині занепокоїло Хрущова і тому 30-го червня він приїздив до Східнього Берліну, мов би з нагоди 70-ліття свого підручного —Ульбріхта. Але кожному ясно, що московський диктатор хотів своїм приїздом змінити режим Ульбріхта. Недарма Ульбріхт, перед візитою Кеннеді звелів створити непрохідну зону між муром і Східнім Берліном: боявся, що б людність Східнього Берліну не кинулася до муру в надії побачити американського президента.

П. А.

Республіканці твердять, що Президент не контролює Демократичної партії

Вашингтон. — Республіканські конґресові провідники ствердили, що президент Кеннеді не контролює своєї Демократичної партії, яка має велику більшість в обидвох Палатах, тільки для ухвалення урядових законопроєктів потребує меншостей із Демократичної і Республіканської Партій. Кеннеді заявив, що Конгрес ухвалить важливі проєкти уряду, якщо демократів підтримають республіканці, Брат Президента головний прокуратор Роберт Ф. Кеннеді сказав 25-го червня, що Конґрес схвалить закон про охорону громадянських прав — коли деякі республіканці підтримають демократів". Республіканський конгресовий провід, пригадуючи ті заяви Президента і головного прокуратора, запитує, чи Демократична партія є дійсно партією більшости, і чи Президент її контролює. Коли на повищі запити буде неґативна відповідь, тоді треба запитати американських виборців, чому вони мають голосувати на ту партію, яка сама не може нічого зробити і яка є в дійсності без проводу. Голова Демократичного Краєвого Комітету Джан Бейлі обговорював справу проводу в Республіканській партії і твердив, що провідником Демократичної партії є президент Кеннеді.

РАДІО — ВОРОГ НАРОДУ

Радіо є могутнім засобом впливу на маси, на виховання людей, на формування їх світогляду, їх переконань. Держави використовують його в тому напрямі якнайширше.

„Суверенна" Україна має теж своє радіо, українське радіо у Києві та обласні радіокомітети. Здавалося б, і це було б зовсім природне, що Україна, маючи близько 44 000-000 населення, маючи сотки і тисячі письменників, журналістів, композиторів, музик, співаків та іншого рода артистичних сил, є в спроможності сама виповнити програму своїх щоденних передач і поставити їх на належному рівні, задовольняючи національні потреби українського слухача, як це буває у кожній іншій країні, і що в першу чергу ці передачі будуть присвячені культурі українського народу. Так могло б здаватись, і було б цілком природнім і зрозумілим, але так воно не є.

Прислуховуючись до програм українського радія і його роботи, не можна позбутись переконання, що ціллю українського радія є ширити російську культуру, її возхвалювати під небеса, давати їй переможне місце у радіопрограмах, залишаючи для української культури місце бідної сирітки, підкреслюючи на кожному кроці великий вплив російської культури на українську, начебто без того впливу української культури або не було б, або вона була б дуже мізерна.

Це, очевидно, обраховане у першу чергу на впливання на молоде покоління в напрямі, щоб викликати у нього почуття меншовартости, щоб виховувати у нього переконання, що все українське, то загумінкове, щось таке, чим властиво немає чого інтересуватись, а тому треба клонитись і захоплюватись всім що російське.

Для цієї цілі пересилання, присвячені українській культурі, зменшуються у програмах українського радія до мімума, а зате переважне місце дається пересиланням з ділянки російської культури. Це виявилося по-перше в тому, що щоденно яка третина пересилань українського радія це є так звані „трансляції з Москви". Для прикладу наведемо частково програми двох днів радіопересилань з Києва:

14-го серпня 1960 р. — год. 8:30 ранку — концерт улюблених мелодій російських композиторів; год. 9:10 ранку — музичні окрушки Лядова; год. 9:15 ранку — трансляція з Москви; г. 10 ранку — „Пионерская зорка" з Москви; год. 10:45 ранку — концерт на замовлення будівельників (більшість пісень російські); год. 12:00 — огляд центр. газет з Москви; год. 12:20 співає Козловський, обов'язково поважна частина російських пісень.

4-го травня 1963-го року — год. 8:30 ранку — твори П'ятницького; год. 9:0 ранку — варіяції на тему росій. пісні „Тройка"; год. 9:30 ранку — трансляція з Москви; год. 11 ранку —огляд центр. газет з Москви; год. 12:20 — пісні, що славлять героїчний труд (більшість з них російські); год. 12:45 — останні вісті з Києва в російській мові.

Подібно складені програми Київського радія кожного дня, при чому трансляцій із Москви після обіду є ще більше ніж ранком.

Власні програми „республіканського" радія присвячують неспівмірно велику увагу російській культурі. Немає такого дня, в якому б у програмі українського радія не було таких зоповіджень: „передаємо твори російських композиторів"; виконуються вибрані твори російських радянських композиторів; „передаємо уривки з опер російських композиторів"; „послухайте балетну суїту Шостаковича"; передаємо частини суїти Кірсанова"; „ у програмі камерні твори Рахманінова"; „концерт російських вальсів"; „послухайте російські жартівливі народні пісні"; „у програмі російські сучасні пісні, танці і мелодії" і так без кінця і краю.

Але на тому не кінець. „Республіканське радіо" не тільки включає в свої програми непропорціонально високу кількість точок, присвячених російській культурі. Для ширення цієї культури воно використовує майже всі кількахвилинні перерви між поодинокими точками програми і майже з-правила надає тоді якусь російську пісню, хоч є сотки українських пісень чи коротких музичних творів, яких українські люди або зовсім не чули або і не знають, що такі існують, і всі ці твори аж просяться, щоб власне українське радіо їх надало і з ними українського слухача познайомило.

В той сам час тільки дуже рідко українське „республіканське" радіо передає українську музику і пісні, наших клясиків і сучасних композиторів. А коло це і робить, то хіба тоді, коли випадає якийсь ювілей того чи іншого композитора. Навіть великий Лисенко не удостоївся того, щоб українське радіо частіше надавало його твори.

Коли український слухач не чує в радіопередачах творів сучасних українських композиторів, то в нього складається враження, що їх немає. Колись у різних займанщинах українські композитори не могли добитись і сподіватись, щоб їх твори передавались по радіо, бо така була політика займанців, а тепер у „вільній" Україні, дальше такий сам стан триває, бо не тільки не полегшилась, але ще більше загострилась, тепер уже соборна, неволя українського народу під окупацією московського „старшого брата".

Передачі республіканського радія є так само дуже бідні на передачі з ділянки української літератури. Тільки десь колись почути можна якийсь твір О. Вишні, ніколи не чує рецитацій добрих поезій українських клясиків чи сучасних. Коли і читається щось із творчости старших письменників, то хіба у пляні антирелігійно - атеїстичної пропаганди, так, ніби це є найголовніше в українській літературі. Для цієї огидної цілі використовується дуже часто твори Шевченка, щоб в добавок викривити і спростачити в уяві слухача творчість того духового велетня України.

Із програм українського „республіканського радія" виходить виразно, що його завданням пропагувати якнайширше все, що російське, і приховувати та применшувати все, що українське і тому є всі підстави твердити, що українське радіо є ворогом українського народу і культури.

(абв.)

Олег Лисяк

„У власній залі, кожної п'ятниці"

Ці слова, затримались мені найбільше в пам'яті, коли йде про перший, короткий сезон новопосталого „Театру у П'ятницю" у Філядельфії, — нашому театрально - акторському бастіоні у вільному світі.

Два засадничі елементи видно у цьому вислові, вжитому керівником театру Володимиром Шашаровським в одному з оголошень котроїсь з вистав театру. Поперше, факт, що „Українська Громада" при вулицях 23-тій і Бравн у Філядельфії вповні заслуговує на високопочесне ймення „громади", виявляючи своє громадське ставлення до театру, віддавши йому до диспозиції театральну залю. Бо, — хоч не всім і не завжди це ясно, — театральна заля повинна в першу чергу служити на театральні вистави, а щойно опісля на весілля, забави, загальні збори і т. п. Але про це не кожний знає. „Українська Громада" на 23-ій вулиці, виявляється, знає про це добре. І тому „Театр у П'ятницю" може писати на афішах: „У власній залі". Це звучить гордо.

Друге: „Театр грає що п'ятниці". Хай же грає що п'ятниці, — не лише цього наступного сезону, але всіх інших сезонів, і хай ці сезони продовжуються і хай „Театр у П'ятницю" переймуть молодші — бо для них у першу чергу все це робиться. Це власне арґумент, який переконав акторів, що грали першу виставу театру, несмертельну „Наталку Полтавку", до дальшої праці: молодь була захоплена, молодь, яка хоче, щоб наше було якнайкраще.

А тепер, після трьох перших місяців існування театру, зійшлися на нараду його працівники, і ті, що ще, покищо, не співпрацювали з ними, щоби зробити підсумки. Шашаровський мав право сказати:

„Наші обіцянки, що їх ми дали, відкриваючи театр — ми дотримали. Ми грали постійно у кожну п'ятницю через три місяці, починаючи вистави точно в назначеній на афішах годині, подбали за декорації, подбали про відповідне театральне освітлення сцени. За час тримісячного театрального сезону, ми поставили тринадцять вистав, а саме: семикратно „Наталку Полтавку" Котляревського, трикратно „Невольника" Кропивницького, двічі „Ярмарок" (ревія) і крім цього повторено грану вже попередньо виставу „Актори" Полтави . . .

У виставах, крім керівника театру Володимира Шашаровського, брали участь такі відомі актори українських театрів: Марія Степова - Карп'як, Марія Лисяк, Ліза Шашаровська - Чечіль, Богдан Паздрій, Ярослав Пінот - Рудакевич, Володимир Карп'як, Іван Самокішин, Амврозій Маруненко - Недоля, Володимир Мельник, Сергій Кожухар. Крім них, виступали теж: Маргарита Борзаківська, Емілія Гранат, Юлія Шашаровська, Зенон Комарський, Роман Комаринський і Марко Царинник.

Сценою завідував Олександер Гранат, з-під руки якого виходили справді мистецькі декорації, що їх проєктувала Ніна Климовська. Музичний провід був в руках піяністки Зої Маркевич, адміністратором був ветеран цього діла, Іван Волощук.

Після зустрічі - наради, у тих же самих приміщеннях „Української Громади" де грає „Театр у П'ятницю", стало ясним, що у наступному сезоні — театр буде грати. Вибрано мистецький провід театру (Паздрій, Шашаровський, Лисяк), вибрано Контрольну Комісію в особах Марії Степової - Карп'як і Марії Сухар, вибрано касієра, Володимира Мельника. Очевидно, сам факт більшої зорганізованости та покинення стану „тимчасовости", навіть факт притягнення до праці дальших людей, не рішить майбутньої долі театру і його постійности, що, крім високого мистецького рівня, повинно бути головною метою театру.

Але, здається, — „Театр у П'ятницю" в наступному сезоні ще більше стане одною з прикмет української Філядельфії, міста, куди зорганізовано під проводом бл. п. Володимира Блавацького, переселився стрижень творчого колективу Львівського Театру. Цей факт зобов'язує, і нашу публіку і — акторів.

Михайло Рудко
Европейський директор ЗУАДК

З ДІЯЛЬНОСТИ ЗУАДК В ЕВРОПІ

(9)

Хто дасть поміч родині М., що живе коло Мюнхену? Чоловік помер на ТБЦ через важку працю. Жінка попала в депресію, була коротко в Гаарі, потім працювала трішки, а по двох місяцях, коли депресія знов вернулася, побила все начиння, поввиганяла з хати дітей і зараз не в стані взятися за будь-яку працю. Одна дочка хвора на страшну анемію і тому мусіла покинути працю і піти до санаторії. Друга дочка хвора на серце мусить пройти важку операцію, з якої може вийти калікою на все життя. Два хлопці по 6 і 8 років потребують опіки, стара бабуся не в силі ні порадити ні допомогти. Треба було понад 5.000 НМ на сплачення довгів, щоб рятувати маленьку хатину і знайти опікунів, які спеціяльно приїхали з Англії, щоб самим переконатися, як цій родині найкраще допомогти.

Я навів тільки два випадки, але їх значно більше. Хто заручить, що завтра не станеться подібне нещастя в родині X чи Y, які сьогодні самі дають собі раду? Хто їм тоді прийде з допомогою?

2. На поміч еміграції чекає ще 101 родина, тобто 289 осіб. Ми віримо, що більшість з них при наших зусиллях зможе краще улаштуватися як тут в Европі. Тільки наша організація зможе їм допомогти — ніхто інший.

3. Хто ж нарешті заопікується справами відшкодування для більш ніж півтори тисячі аплікантів з різних країн (найбільше в ЗДА). Це в 90 відсотків хворі люди і не мають грошей, щоб помогти собі самим і заплатити адвокатів. Вони не кацетники (таких у нас мало) і адвокати без попередньої заплати не хочуть до їхніх справ братися. Не-українські організації заінтересовані мати наших людей, але тільки на те, щоб отримати більші фонди для свого апарату, та повне вирозуміння для потреб наших людей може мати тільки своя організація при підтримці всього українського громадянства.

4. На загальних зборах Европейського Представництва в травні 1962 р. у яких взяли участь майже всі визначніші громадяни Мюнхену, що були одночасно представниками різних організацій та установ, - всі присутні не однократно підкреслювали важливу ролю ЗУАДК-у та потребу його дальшої дії, бо ніхто такої організації, як ЗУАДК, заступити не може. На тих же зборах одночасно була схвалена зміна статуту ЕП, яка дає йому ширшу громадську базу і можливість приєднання необмеженої кількости членів. Це до певної міри скріпило становище ЕП серед громадянства.

З усіх українських установ, які діють у Західній Німеччині, одиноке ЕП має правний відділ, що безпосередньо, або за посередництвом правних дорадників при бюрі Високого Комісара допомагає в розв'язці нераз дуже складних правних проблем, якщо аплікант не має можливости заплатити собі адвоката.

5. Дальше мусимо мати на увазі, що ЗУАДК не тільки займається допомогами. ЗУАДК це одинока установа з міжнародним статусом у сьогоднішньому українському житті, визнана різними урядами і організаціями, і тому має право брати участь у нарадах міжнародних організацій, де засідають представники багатьох держав. Треба було б пригадати деяким нашим громадянам, які були на одній з нарад ЗУАДК-у у Пасінгу в 1950 р., на якій представники всіх наших громадських установ неоднократно стверджували, що ЗУАДК став до деякої міри базою і головною опорою українського життя в Европі і причинився до виведення української справи на міжнародний форум. Чому ж тепер про це не пам'ятається? Сама присутність нашого представника на різних міжнародних конференціях вказує, що ми існуємо (слушно підмітив один з учасників наших загальних зборів — про наших сусідів — чехів, які і до війни і після неї були завжди надзвичайно активні і діяли на міжнародному форумі згідно з гаслом „мі йсме таді", що покривається з німецьким принципом „вір зінд дабай") і таким чином з ними мусять рахуватися.

6. Ми знаємо, яку важливу ролю відіграв ЗУАДК в житті нашої еміграції — ми знаємо, яке його значення, але, чи ми знаємо і здаємо собі справу з того, як він може бути потрібний для нашого народу навіть у недалекому найбутньому?

Все це покищо тільки менш чи більш обґрунтовані припущення. Дійсність виглядає цілком інакше — а вона нам підтверджує, що ЗУАДК, а з ним і Европейське Представництво стоїть перед загрозою цілковитої ліквідації, якщо українська громадськість не прийде йому з допомогою. Тому нам треба застановитися, які вжити заходи, щоб не допустити до ліквідації організації, що її існування є для українців конечністю. У мене немає готового „рецепту", зглядно шабльонової розв'язки цього питання. Воно занадто скомпліковане, щоб можна було подати якусь одну розв'язку, але я певний того, що тільки спільними силами, нашими силами і силами українського громадянства, без огляду на політичні чи релігійні переконання, вдасться нам цю розв'язку знайти. ЗУАДК це українська установа, у якій працюють усі, в якій усім допомагають, в якій ніколи не звертали уваги на будь-яку приналежність. ЗУАДК це наш загальний здобуток, це вислід загальних українських змагань і ми віримо, що українське суспільство дасть йому повну піддержку і допоможе йому, щоб ця численним тисячам ще й сьогодні необхідно потрібна установа могла дальше вив'язуватися із своїх завдань тепер і в майбутньому, коли вона може відіграти ще дуже важливу ролю, бо ми твердо віримо, що остаточне своє завдання ЗУАДК буде сповняти на нашій рідній вільній землі.

(Кінець)

На Союзівці відбувається виставка малярських праць і графіки

Союзівка, Кергонксон. — Відкрита тут ще в суботу 22 червня ц. р. під час з'їзду Українського Лікарського Товариства заходами Об'єднання Українських Мистців Америки виставка малярських і графічних праць, тривання якої продовжено на вакаційний час, притягає загальну увагу гостей і відвідувачів Союзівки. На виставці цій показані образи і графічні праці мистців Л. Морозової, Л. Кузьми, В. Ласовського, А. Малюци, П. Певного, С. Пастухова, Д. Потороки, Я. Вижницького, Т. Баранського, З. Онишкевича, Б. Титли, М. Неділка, А. Оленської - Петришин, І. Паливоди, М. Осінчука Б. Пачовського, В. Бачинського, П. Холодного і Н. Сомко. Атракцією для приїжджих є також змонтований уже цілком пам'ятник Гетьманові Іванові Мазепі, виконаний скульптором проф. Сергієм Литвиненком. Уставлений цей пам'ятник перед будинком „Києва" й офіційне відкриття його відбудеться восени цього року.

• Крайова Аеронавтична і Космічна Адміністрація гадає, що неуспіх „Рейнджера V" в дні 18-го жовтня минулого року був спричинений злою фібровою прокладкою, яка не коштує навіть двох центів. Рейнджер V мав завезти на Місяць сейсмограф та інші прилади, які мали досліджувати цей сателіт Землі. Заслаба прокладка могла спричинити коротке перепинання.

• Під час виходу на альпійську гору Монблян, висота якої становить 13,523 стіп, згинуло чотири альпіністи, два австрійці (брати) і два британці. Прізвище австрійців — Карло й Ервіг Солтиси. Тіла загинулих знайдено в понеділок 1 липня ц. р.

Вшанування пам'яті Тараса Шевченка в Амстердамі, Н. Й.

Цьогорічне відзначення роковин Т. Шевченка відбулося заходом місцевого Відділу Українського Конґресового Комітету Америки, 6-го квітня в залі Українсько Американського Горожанського Клюбу. Львину частину святочної програми виконали діти парохіяльної школи.

Свято розпочалось „Заповітом" у виконанню оркестри „Арфа" ООЧСУ під керівництвом С. Когута. Вступне слово виголосив інж. Мирон Свідерський містоголова Відділу.

Слідували деклямації дівей парохіяльної школи, і пластового новацтва: Ірка Зенич продеклямувала „Кобзареві", Марта Свідерська „Портрет Тараса Шевченка", Стефанія Когут „Гомоніла Україна". Роман Семчук „Іван Підкова". Мирон Кривулич і Стефан Коваль збірна деклямація — „Наша Слава".

Виступ дітей з деклямаціями був вповні задовільний. Можна було в більшості дітей зауважити поправну вимову слів та задовільне наголошення. Святочний реферат відчитала Дарія Семеґен учениця 11-тої кляси.

Дуже милою несподіванкою для всіх був виступ юного музичного квартету під керівництвом Дарії Семеґен. В квартеті виступали: Леся Пащак — фортепіян, Богдан Семеґен — гітара, Володимир Кривулич і Богдан Войцеховський — гармонії.

Виступ був надзвичайно вдалий, за що публіка нагородила грімкими оплесками. Національним гимном оркестра „Арфа" ООЧСУ закінчила це всенародне свято.

В часі перерви о. Лев Ліщинський як голова комітету будови пам'ятника Т. Шевченкові зложив короткий звіт з переведеної збірки на повищу ціль, та роздав почесні грамоти тим, що зложили найменше $ 25 на будову пам'ятника. На основі звіту приявні довідались, що в нашій малій громаді понад тисячу долярів відіслано до Централі.

Почесні грамоти одержали слідуючі: Відділ УНС, котрий зложив $ 105. Відділ ООЧСУ $ 25. — Укр. кат. церква $ 2. П-во Дмитро і Ольга Олійник $ 25. — нотар Василь Чучман з родиною $ 115. — П-во Іван і Анна Пилипів $ 25.

Свято пройшло з повним успіхом, добровільні пожертви зі вступу становили $ 65, котрі будуть переслані до Комітету Будови Пам'ятника Т. Шевченкові.

Управа УККА

Попис українських народніх танків в Пассейку

Українська Громада Пассейку, Кліфтоні та околиць у нед. 5 травня мала небуденне свято. Танцювальна група при 70-му Від. СУА під мистецьким керівництвом п. Вол. Бакальця виступила в Укр. Централі при Гойп Але з пописом українських народніх танків. У цьому пописі взяли участь 54 танцюристи, молодша група числила 37 танцюристів, а старша 17. Вік наших наймецших начинався від 6 років життя. Велика заля Укр. Централі притягнула не тільки батьків, а й тих, яким дорога наша українська молодь. Між численною публікою бачили ми пароха укр. кат. церкви о. Вол. Білинського.

Дітвора виступила до своїх пописів в чудових українських строях, а наймолодші й старші хлопці в шароварах Образ чудовий, і ним присутні захоплювались, і нагороджували танки оплесками. Попис відкрив мистецький керівник п. В. Бакалець, учень маестра В. Авраменка. Попис був присвячений школі Авраменка. П. В. Бакалець згадав про хворобу Авраменка, про його побут в шпиталі, про його заслуги на полі танцювального мистецтва й звернувся до присутніх з теплим апелем прийти хворому із матеріяльною допомогою. По скінченні попису представник п. Авраменка із Ню Йорку п. Теслевич теж говорив про заслуги Авраменка і закликав йому допомогти.

Програма попису началась великодною гаївкою, яку відтворили старша й молодша група. А потім пішли: Запорожський герць, Журавель. Козачок сольо, Катерина, Гопак колом, Чумак, Козачок подільський, Коломийка, Аркан, Гонивітер, Коломийка в дві пари, Чумак сольо (Вол. Юрченюк). Треба підкреслити чудове виконання: Коломийка сіянка, Гречаники, Запорожський герць. Старші віком танцювальники викликали своїм майстерним виконанням танків подив у присутніх й сипались великі похвали на конто невсипущої праці п. В. Бакальця, який справді вложив у цей попис багато труду й енергії, а тому подяка за його труд із сторони голови УКК п. інж. О. Клисяка була заслужена й на місці.

П. Я.

З життя української громади в Сан Франсіско

П'ять літ тому наша громада не мала свого священика, ні церкви. Сьогодні ми маємо вже і свойого пароха і свою рідну церкву. Це діло розпочав о. д-р А. Микита. Свою місійну працю розпочав з одиницями, які давали йому не тільки притулок і хліб, а надівсе завзяття і охоту. Тому такі одиниці на все залишаться в добрій пам'яті о. д-ра Микити і всієї громади. Завдяки енергійній і постійній праці о. пароха наша громада має не тільки свою церкву і церковну залю, ба що більше, вони вповні виплачені вже рік тому. Церква і заля є осередком всього громадського життя.

Всі сходини, доповіді, імпрези влаштовуються в ній. Парох кожного місяця друкує „Український Піонер", який держить нашу громаду в постійнім контакті. Про високий журналістичний рівень бюлетеню свідчить факт, що деякі його статті передруковуються навіть в „Шляху" у Філядельфії. Парох завдячує свою популярність і свій матеріяльний успіх своїм простим не вишуканим манерам, що з'єднали йому багато американських приятелів. А це дало йому можливість виплисти з вузького нашого кола на широкі простори, і не помилюся, коли скажу, що вже майже нема ані одної католицької американської організації тут, в якій він не говорив би про переслідування нашої церкви та й народу. Мистецька виставка, яку він влаштував від 23 березня по 7 квітня 1963 року в церковній залі спільно з відділами Українського Народного Союзу і Союзу Українок Америки, найкраще свідчить, з якою любов'ю ставляться до нього американські приятелі. Вони не тільки безкорисно видрукували тисячі афішів і запрошень, але й особисто прийшли відвідати її. Його незаступимі приятелі українці, як: С. Мрозівський, проф. Т. Лукач, д-р О. Оренчук, Я. Блищак, д-р В. Дроздяк, пані: О. Лукач, П. Мрозовська, В. Кацуляк, О. Шишка не тільки допомагали у виставці, але і теж дали доповіді в англійській мові. Церква не відмежовувала себе від громадських установ і всі доповіді і імпрези влаштовує спільно з відділами УНС і СУА. І так 17 березня 1963 року влаштовано річницю Незалежности Карпатської України. Проф. Т. Лукач доповів про історію Карпатської України. Його мама пані О. Лукач не тільки підготовила відповідний сценарій до історичної хвилини, але сама спільно з Ярославою і Роксаною Оренчук, Яросл. Блищак і Олею Потрогош брали в ньому активну участь. Я. Блищак старший був аранжером свята. З рамени тих установ кожного місяця відбуваються місячні доповіді. В місяці лютому промовляв п. С. Мрозівський на тему Українська архітектура і мистецтво. В місяці березні проф. Т. Лукач доповідав на тему 8-й Конгрес УККА. В місяці травні була доповідь одного з найстарших і найактивніших діячів українського міщанства міста Львова. п. Михайла Галібея на тему: „Формування українського міщанства міста Львова".

З вище поданих фактів яскраво видно, що створені організації життєво вповні оправдані і є промотором і пульсом всього громадського життя. Вони не тільки діють, але наповняють змістом весь громадський колектив. Причиною успіху і жвавої громадської активности є об'єднане плянування праці церквою, відділами УНС і СУА.

Коли в такому напрямі дальше піде наша праця, наша громада в другому п'ятиліттю напевно втішатиметься своїм власним народним домом.

Я. Б.

• Чехословацькі прикордонники загналися в погоні за одним втікачем з ЧСР аж на австрійську територію, стріляючи за ним з пістолів. Втікач прорвався щасливо через загороджене наелектризованими дротами поле і находиться тепер в руках австрійської влади.

З невимовним болем повідомляємо наших Рідних, Приятелів і Знайомих, що у вівторок, 2-го липня 1963 р. упокоїлась в Бозі наша Дорога

МАМА І БАБУСЯ

Мотря з Дутковських КОРОЛІВ

на 70 році життя.

ПАНАХИДА буде відправлена в п'ятницю, 5-го липня 1963 р. о год. 8:30 вечора в каплиці похоронного заведення П. Яреми, 129 East 7th Street в Ню Йорку.

ПОХОРОН відбудеться в суботу 6-го липня, о год. 8:30 ранку з похоронного заведення П. Яреми на український цвинтар в Бавнд Бруку, Н. Дж.

Горем прибиті:

НАНА СОЧИНСЬКА — донька
Д-р РОСТИСЛАВ СОЧИНСЬКИЙ — зять
ЯРКО, ІЛОНА, ЛАДА — внуки

Зі спорту

Кінцевий стан показника першої групи М. Ф. Ліґи

	Точки	Ворота
Вест Гем	8 : 4	15 : 10
Мантова	7 : 5	15 : 10
Кільмарнок	7 : 5	17 : 13
Ресіфе	6 : 6	13 : 13
Пройсен	6 : 6	13 : 16
Валенсієн	4 : 8	8 : 13
Оро	3 : 9	13 : 18

Календарець змагань М. Ф. Ліґи

Ню Йорк, стадіон Рандалс Айленд: в неділю, 7 липня, о год. 2.15 передмаг юнаків М. Ф. Ліґи, та о год. 4.00 Гурнік, Польща — Белененсес, Портуґалія. В середу, 10 липня: о год. 7.30 Гальсінґборґ, Швеція — Вінер С. К., Австрія, та о год. 9.15 Белененсес Портуґалія — Уйпешт, Мадярщина.

Шікаґо, Солджерс філд: в середу, 10 липня о год. 8.00 Валядолід, Еспанія — динамо, Юґославія.

Купуйте в підприємствах, що оголошуються в „Свободі"

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

НЕДІЛЯ,
7-го ЛИПНЯ 1963 р.:

СИРАКЮЗ, Н. Й. Місячні збори Т-ва Українська Січ 39 Відд. о год. 3-ій по пол. в залі УНДому. Побір вкладок в суботу, 6-го липня від год. 7:00 до 10:00 веч. і в неділю 7-го липня від 12:00 до 3:00 по полудні. — Управа.

Тарзан, ч. 5059. Радяться, як втекти..

Тарзан несподівано зустрівся зі своїми давнішими компаньйонами-природниками в підземній в'язниці ящіркових людей.

— Але нас незабаром так чи сяк були б відкрили, коли б ми пробували скористати з підводного виходу.

— Не будьте таким песимістом, — шептав мавполюд, — можливо ми зможемо пробувати іншого виходу.